

Tadeusz Sikorski

"Pour arriver à temps", Helder Camara, Brugos 1970 : [recenzja]

Studia Theologica Varsaviensia 11/1, 310-311

1973

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

leżć u podstaw wszelkiej aktywności ludzkiej. Chrześcijańska etyka polityczna oparta na ideale ewangelicznym będzie polityką zaufania, polityką realistyczną, polityką solidarności międzyludzkiej, miłości, nie-agresji — myśli, które Coste rozwija w poszczególnych rozdziałach. Utrzymuje przy tym, że choć te podstawowe wymagania są stałe i jako takie ważne we wszystkich epokach, to jednak z uwagi na konkretne uwarunkowania właściwe poszczególnym epokom i krajom istnieje konieczność uznania pluralizmów politycznych o ile pozostają w ramach wspomnianych wymogów.

Coste daje dowód dobrej znajomości tekstów biblijnych i egzegezy, którą umiejętnie łączy z równie dokładnym wycuciem współczesnej rzeczywistości ludzkiej. Jego wywody cechuje głęboki humanizm, duch tolerancji i poczucie realizmu. „Polityka należy do spraw człowieka... Dlatego też chrześcijanie mogą i muszą współpracować z innymi w zakresie politycznym, bo obowiązkiem ich jest dążyć do pozytywnego współistnienia ludzi” (s. 70).

Tadeusz Sikorski

Dom Helder Camara, *Pour arriver à temps*, Brugos 1970, Desclée de Brouwer, s. 183.

Są to przemówienia, apele i orędzia, poprzez które H. Camara kontynuuje niestrudzenie swój dialog z ludźmi reprezentującymi różne środowiska i warstwy społeczne — z pracownikami nauki, prawnikami, młodzieżą, robotnikami... Ich zbiorowe wydanie nie jest prostym powieleniem uprzednio wypowiedzianych tekstów, lecz nowym wezwaniem skierowanym do opinii publicznej. Jest aktem protestu wobec skandalu upodlenia człowieka w świecie, w którym pogłębia się rozdział między krajami bogatymi a biednymi, w którym Kościół staje wobec zadań wydatniejszego zaangażowania się na rzecz sprawiedliwości. Jest też przypomnieniem pilnej konieczności rozwoju świata w płaszczyźnie technicznej, politycznej i kulturalnej. „Czego ostatecznie pragniemy? O co walczymy? Chcemy wymieść nędzę z powierzchni ziemi, tę nędzę, która obraża Stwórcę. Chcemy, by człowiek mógł wzrastać w taki sposób, by nikt nie był redukowany do rzędu przedmiotu; by wszyscy ludzie mogli prawdziwie odczuć w sobie podobieństwo i obraz Boży; by mogli znaleźć się w możliwości realizowania swojego powołania współpracowników Pana, jako obdarzeni misją panowania nad naturą i dopełniania stworzenia; by prawa człowieka przestały być martwą literą” (s. 39).

Książka Camary nabiera szczególnego znaczenia w świetle najnowszych dokumentów społecznych Kościoła, które coraz wyraźniej akcentują potrzebę przejścia do działania oraz powrotu do autentycznego chrześcijaństwa. Autor przekonuje z oczywistością, że ewangelizowanie

i rozwój muszą iść w parze. Tytuł *Pour arriver à temps* doskonale obrazuje apokaliptyczny charakter sytuacji i ostatnią szansę podjęcia pełnej realizacji chrześcijaństwa.

Będąc świadectwem bardziej niż rozprawą naukową, książka Camary nie powinna jednak ujść uwadze teologa moralisty, dla którego autentyczne świadectwo staje się coraz wyraźniej źródłem poznania normy i jej argumentem.

Tadeusz Sikorski

R. Metz, J. Schlick (wyd.), *Les groupes informels dans l'Eglise*, Strasbourg 1971 ss. 311.

Zjawisko grup nieformalnych w Kościele stało się przedmiotem interesującego sympozjum międzykonfesyjnego zorganizowanego w maju 1971 przez Uniwersytet Nauk Społecznych w Strasbourgu. Zgromadzone w niniejszym tomie materiały Kongresu dają bogaty obraz problemu, rozpatrując go z punktu widzenia kilku specjalności teologicznych i pozateologicznych.

Po socjologicznym studium zjawiska, następuje refleksja filozoficzna na temat relacji między grupą a osobą dokonana przez wybitnego personalistę M. Nédoncelle'a. G. Casalis zestawia pytania grup nieformalnych odnośnie aktualnych struktur Kościoła. Obszernie potraktowany został historyczny sondaż zagadnienia, choć jego zakres lokalny jest dość wąski: grupy nieformalne w pierwotnym Kościele, w Średniowieczu nad Renem, w XVI w. w Alzacji oraz w U.S.A. w w. XIX. W dalszym ciągu trzech teologów, przedstawicieli protestantyzmu, prawosławia i katolicyzmu, egzaminuje kwestię stosunku tych grup do Kościoła. R. Mehl z wydziału teologii protestanckiej w Strasbourgu jest zdania, że problemy stawiane przez nie zdradzają teologię o wątpliwej wartości. Teolog prawosławny, J. D. Zazoulias, widzi w nich czynnik mogący w pewnej mierze ułatwić odnowę chrześcijaństwa, ale odmawia im miana Kościołów. Warto przy tym zwrócić uwagę na głęboką eklezjologię Zazouliasa, w której akcent spoczywa na eschatologicznym i eucharystycznym wymiarze Kościoła. W eklezjologii Y. Congara natomiast istnieje miejsce dla grup nieformalnych. Wyraża opinię, że Kościół potrzebuje społeczności, które by relatywizowały jego formy historyczne; potrzebuje też działań o silnym akcencie życia braterskiego. Poddaje jednak krytyce te społeczności w miarę jak redukują zbytnio swoje istnienie do płaszczyzny horyzontalnej.

W podsumowaniu całości tomu, Congar dostrzega nieprecyzyjność określenia grup nieformalnych i podkreśla wysoką wartość spotkań Kościołów chrześcijańskich w celu wspólnego przedyskutowania problematyki dotyczącej całego chrześcijaństwa.

Tadeusz Sikorski